

96

1% METAFIZIKA

h Szabados György rovata

Samuvas Bóla Levél V. 7 -hez

A kereszténység eredeti alakjában, ahogy az Evangéliumban megjelent, nem vallás, hanem hagyomány, és pedig minden valószínűség szerint a hagyománynak az a fundamentuma, amely a létezés értelmét maradéktalanul kimondja. Jézus Isten lényének testet öltése, megjelent, nem hogy az embert megjutalmazza vagy megbüntesse, hanem hogy megszabadítsa, a halál kapuját betörje, és a létezés magasabb fokait megnyissa.

A kereszténység megjelenésével hirtelen elértéktelenedett az, amit úgy hívunk, hogy: élet. Rettentő ijedelem az élet semmisége fölött. Pedig az élet nem semmis. Az élet káprázatos tünemény mámore, de a létnek megnyitott felsőbb világaihoz képest elég alacsony fok. Európában több száz évig tartott, amíg az elértéktelenedés következményeit kiheverte, de soha többé az életnek, mint egyetlen értéknek helyreállítása nem volt többé lehetséges.

Bármennyire úgy látszik, ma sem az. A kapu a lét felsőbb szintjei felé megnyílt, és nyitva áll. Az élet gátlástalan élvezete csak rossz lelkiismerettel történhet. Ezért minden merő életéhségből fakadó gondolat, szó és tett semmi egyéb, mint a teljes lét elől való teljes elzárkózás, éppen ezért szellemellenesség. Létrontás. A középkor szellemellenes volt, nem annak a jegyében, amit tanított, hanem annak jegyében, ahogy elárulta azt, amit tanított. A szellemellenesség azonban még nem a legnagyobb baj; az európai újkorban megjelent a szellemidegenség. Különböző nevéken, mint racionalizmus, mint tudomány, mint materialista

világnézet. A szellemidegenség nem támad, legalábbis nem nyíltan, mint a szellemellenesség; aláás, rágalmoz, gyanúsít, semlegesít, közömbös, elméleteket kohol, az észre hivatkozik. A szellemidegenség az embert elidegeníti mindattól, ami a létezésben komoly, és az embert megtanítja arra, hogy itt és most, egyszer él, és ezért a leghelyesebb, ha az egészet felfalja. Ez a modern európai életéhség súlyosabb, mint a helén–római volt, mert nem ártatlanul pogány. Ez a kereszténység ellen fölheccelt ember korrupt dőzsölése, és a kereszténységen való bosszú. Az életen kívül mindent letagadtak, éspedig tudományos alapon. Mire keletkezett az az elbizakodottság, amely abban a hiszemben kezdett lenni, hogy a toronyból sértetlenül le tud ugrani. A szellem persze nem a legtöbb. Ez csupán az, ami a számunkra elérhető legritkább és legfinomabb halmazállapot, amely a durvábbat és a sűrűbbet át tudja hatni és át tudja világítani.

Az európai újkor embere szellemidegenné vált, és a kereszténységet semlegesítette. De nem az semlegesítette, aki a kereszténységet támadta (tudomány), hanem aki kereszténynek vallotta magát, holott nem volt az, sőt éppen olyan szellemidegenségben élt, mint bárki más.

A kereszténységet a keresztények kompromittálták. A kereszténység mindennemű hatását elvesztette. Kereszténység, mondja Kierkegaard, nincs. Ebből persze egy szó sem igaz. A kereszténység ma ugyanaz, mint amikor az Evangélium szavai elhangzottak, csak az ember szellemidegenségében, hogy gátlástalanabb életélvezetben élhessen, elhitte, hogy papi csalás, legfeljebb száználmas tévedés.

Mi a kereszténység? A létezés egésze felé való megnyílás. Ami a hindu vagy a kínai vagy az iráni vagy az orfikus görög hagyomány, de bizonyos tekintetben valamennyi együtt, mert egyetlen hagyomány sem tudja a többit magába olvasztani, csak a keresztény. A kereszténység minden hagyomány alapállása.

HAMVAS BÉLA: Levél V. J.-hez